

Література.

1. Писаренко Т.М. Управлінський облік: сутність, зміст та принципи ведення / Т.М. Писаренко, Н.А. Букало. Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький, 2010. – № 1, Том 2 (147). – С. 136-140.
2. Нападовська Л.В. Управлінський облік: монографія / Нападовська Л.В. — Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2009. — 450 с.
3. Бондарчук Н. В. Історичні передумови розвитку управлінського обліку на підприємствах України / Н. В. Бондарчук // Ефективна економіка. – 2011. – № 12.
4. Янчук Т.Ю. Впровадження управлінського обліку та еволюція його розвитку / Т.Ю. Янчук // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 3. – С. 285 – 287.
5. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік: навч. посіб. / Бутинець Ф. Ф., Чижевська Л.В., Герасимчук Н.В. — Житомир: ЖІТІ, 2000. — 448 с.

ДИНАМІЧНИЙ НОРМАТИВ ЕКОНОМІЧНОЇ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Устименко І. В., студент

Науковий керівник: Догадайло Я. В., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Економічну результативність (ЕР) діяльності підприємства необхідно оцінювати не тільки системою показників, а і єдиним показником. В роботі [1] була обґрунтована доцільність використання в якості методу інтегральної оцінки економічної результативності метод динамічного нормативу. Необхідно адаптувати методику реалізації методу динамічного нормативу до сутності та змісту складного та багатогранного явища ЕР.

Метод динамічних нормативів заснований на формуванні фіксованого набору показників, упорядкованих на основі ранжирування їх руху (як правило, індексів темпів зростання). Фактичний порядок показників порівнюється з нормативним (еталонним) з використанням інструментів кореляційного аналізу. Оцінка діяльності підприємства здійснюється не за рівнем того чи іншого показника, а по його збільшенню, що відбиває динаміку об'єкта. Спочатку формується набір показників, що характеризують

найбільш суттєві взаємозв'язки на підприємстві у відповідності з основними фазами формування її кінцевих результатів. Потім відібрані показники шикуються в еталонний ряд, який фіксує нормативний порядок прискорень руху цих показників у часі.

Метод динамічного нормативу дозволяє визначити важливість тих чи інших показників діяльності підприємства, посилаючись не на суб'єктивну думку деяких експертів, а на математичні розрахунки. До того ж зберігаються взаємозв'язки між окремими критеріями досліджуваної величини при відносній простоті розрахунків.

Для реалізації методу динамічного нормативу необхідно виконати таку послідовність проведення дій: 1) збір інформації; 2) визначення та обґрунтування показників ЕР підприємства; 3) встановлення еталонної залежності між показниками; 4) визначення динамічного нормативу для показників ЕР методом аналізу ієрархій та виконання умови ефективності розвитку; 5) вибір пріоритетного конкуренту для оцінки конкурентних переваг підприємства (КПП), що аналізується; 6) розрахунок співвідношень абсолютних показників підприємства за критеріями ЕР другого рівня; 7) визначення фактичних рангів показників за певними критеріями ЕР другого рівня; 8) оцінка ЕР за кожним критерієм другого рівня; 9) інтегральна оцінка ЕР за кожним критерієм другого рівня та ЕР в цілому; 10) перевірка отриманих значень оцінки на відповідність динамічному нормативу. Для здійснення запропонованих дій необхідно упорядкувати показники, які формують поле ЕР в певній послідовності.

На підставі логіко-економічного узагальнення була встановлена необхідна послідовність росту показників для забезпечення економічної результативності діяльності: прибуток (П), маржинальний прибуток (МП), чистий дохід (ЧД), власний капітал (ВК), змінні витрати (Взм), постійні витрати (Впост), загальні витрати (Взаг), вартість основних виробничих фондів (ОВФ), вартість оборотних коштів (ОК), позиковий капітал (ПК), витрати на оплату праці (ВОП) та чисельність робітників (Ч). Однак, для забезпечення обґрунтованого вибору необхідно здійснити більш ретельний аналіз шляхом використання методу аналізу ієрархій. Метод аналізу ієрархій - методологічна основа для вирішення завдань вибору альтернатив за допомогою їх багатокритеріального ранжування [2, с. 230].

Результати дослідження, проведеного методом аналізу ієрархій представлено в таблиці 1, згідно з даними якої динамічний норматив економічної результативності діяльності має наступний вигляд

Таблиця 1 – Результати ранжування абсолютних показників ЕР діяльності підприємства МАІ

	П	МП	ЧД	ВК	Взм	Впост	Взаг	ОВФ	ОК	ПК	ВОП	Ч	Власний вектор	Вектор пріоритетів	Ранг
П	1	2	2	5	5	5	5	5	5	9	9	9	3,80	0,218	1
МП	0,5	1	2	4	5	5	5	5	5	7	7	7	3,78	0,217	2
ЧД	0,5	0,5	1	3	5	5	5	5	5	7	7	7	3,11	0,178	3
ВК	0,200	0,250	0,333	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1,48	0,058	4
Взм	0,200	0,200	0,200	0,333	1	5	3	3	3	3	3	3	1,21	0,069	5
Впост	0,200	0,200	0,200	0,333	0,2	1	3	3	3	3	3	3	0,93	0,053	6
Взаг	0,200	0,200	0,200	0,300	0,333	0,333	1	3	3	3	3	3	0,80	0,046	7
ОВФ	0,200	0,200	0,200	0,333	0,333	0,333	0,333	1	5	3	3	3	0,76	0,044	8
ОК	0,200	0,200	0,200	0,333	0,333	0,333	0,333	0,2	1	4	2	2	0,51	0,029	9
ПК	0,111	0,143	0,143	0,333	0,333	0,333	0,333	0,333	0,25	1	0,5	2	0,34	0,019	10
ВОП	0,111	0,143	0,143	0,333	0,333	0,333	0,333	0,333	0,5	2	1	2	0,40	0,023	11
Ч	0,111	0,143	0,143	0,333	0,333	0,333	0,333	0,333	0,5	0,5	0,5	1	0,32	0,018	12
Всього	3,533	5,179	6,76	15,66	21,2	26	26,67	29,2	34,3	45,5	42	45	17,44	1,00	-

$$T_{\Pi} > T_{\text{МП}} > T_{\text{чд}} > T_{\text{ВК}} > T_{\text{Взм}} > T_{\text{Впост}} > T_{\text{Взаг}} > T_{\text{ОВФ}} > T_{\text{ОК}} > T_{\text{ПК}} > T_{\text{ВОП}} > T_{\text{ч}}$$

де T_{Π} , $T_{\text{МП}}$, $T_{\text{чд}}$, $T_{\text{ВК}}$, $T_{\text{Взм}}$, $T_{\text{Впост}}$, $T_{\text{Взаг}}$, $T_{\text{ОВФ}}$, $T_{\text{ОК}}$, $T_{\text{ПК}}$, $T_{\text{ВОП}}$, $T_{\text{ч}}$ – темпи росту відповідно прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства, маржинального прибутку, чистого доходу, власного капіталу, змінних витрат, постійних витрат, загальних витрат, вартості основних виробничих фондів, вартості оборотних коштів, позикового капіталу, витрат на оплату праці та чисельності робітників.

Для перевірки правильності одержаних результатів дослідження був розрахований показник узгодженості як сума добутоків суми значень оцінки показників в рядку та стовпці за кожним показником. Далі був розрахований індекс узгодженості як частка від ділення показника узгодженості та кількості показників на різницю кількості показників та одиниці. Наприкінці був розрахований відношення узгодженості як частка від ділення індексу узгодженості на випадковий індекс (таблиця 2).

Таблиця 2 – Відношення узгодженості на випадковий індекс

Показник узгодженості ПУ	Число критеріїв, n	Індекс узгодженості		Відношення узгодженості, ВУ		
		Розрахунковий, ІУ	Випадковий (табличний), ІУВ	Розрахункове ВУ	Вимога	Відповідність вимозі
13,41	12	0,13	1,48	0,088	ВУ ≤ 0,1	Відповідає

Відношення узгодженості повинно бути менше ніж 0,1, інакше необхідно буде перевірити правильність оцінки показників. Згідно розрахунків відношення узгодженості менше ніж 0,1, тобто результати одержаних досліджень не мають протиріччя і можуть бути прийняті для подальших розрахунків.

Таким чином, був обґрунтований динамічний норматив економічної результативності діяльності підприємства, що дозволить здійснювати об'єктивну кількісну оцінку складної величини економічна результативність діяльності підприємства.

Література.

1. Устименко І. В. Обґрунтування методу інтегральної оцінки економічної результативності діяльності підприємства: збірник / Устименко І. В. // Сучасний стан розвитку економіки, управління та рекламної діяльності України: матеріали науково-практичної конференції молодих вчених та студентів: 7 квітня 2016 р.: тези доп. – Івано-Франківськ: 2016. – С. 324-329.

2. Саати Т. Принятие решений. Метод анализа иерархий / Т. Саати ; [пер. с англ.] – М.: «Радио и связь», 1993. – 320 с.

3. Тищенко А. Н. Экономическая результативность деятельности предприятий: монография / Тищенко А.Н., Кизим Н.А., Догадайло Я. В. – Х.: ИД «ИНЖЕК», 2005. – 144 с.

4. Сыроежин И. М. Совершенствование системы показателей эффективности и качества / И. М. Сыроежин. – М. : Экономика, 1980. – 192 с.

ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ

Джура Г. В., студентка

*Науковий керівник: Мельникова К. В., к.е.н., доцент
Херсонський державний університет*

В умовах ринку, для якого характерна нестабільність цілей підприємства однією з першочергових задач керівництва підприємства стає формування й оцінка поточних і перспективних можливостей підприємства, тобто його потенціалу. Потенціал будь-якого підприємства визначає результати його діяльності за певний період, отже надає власникам можливість зіставити свої очікування із запланованими результатами, оцінка фінансово-економічних показників стає переконливим аргументом доцільності функціонування будь-якого підприємства.

Економічну категорію «потенціал» як об'єкт наукового пізнання, цілеспрямованого формування і ефективного використання в широкому науковому вжитку почали використовувати у кінці 70-х на початку 80-х років ХХ ст.

У «Великому тлумачному словнику української мови» потенціал розглядається як сукупність усіх наявних засобів, можливостей, продуктивних сил, що можуть бути використані у певній сфері, галузі, ділянці; запас чого-небудь, резерв; приховані здатності, сили якої-небудь діяльності, що можуть виявлятися за певних умов [2, с. 490].

Економічний потенціал розглядається як одна із важливіших динамічних характеристик діяльності підприємства, яка одночасно відображає стан підприємства щодо вимог зовнішнього й внутрішнього середовища та використовується для оцінки його роботи.